

Per una bona
educació lingüística,
fes unes bones
pràctiques!

Per una bona educació lingüística, fes unes bones pràctiques!

Aquest dossier acompanya el vídeo "[Per una bona educació lingüística](#)" i té com a objectiu convidar-te a consolidar hàbits lingüístics favorables al català durant les pràctiques com a futur docent.

Com a mestres, cada paraula que diem educa. Més enllà del que expliquem, també transmetem valors i models de conducta lingüística. El català és la llengua pròpia de l'escola i, per tant, la nostra eina principal per ensenyar, conviure i relacionar-nos. Aquest dossier et proposa

fer un exercici d'assertivitat lingüística i prendre consciència de situacions en les quals, sense adonar-te'n, pots estar reproduint hàbits que posen en perill el futur del català.

Així, et proposem que durant les pràctiques al centre acceptis el repte de fer servir el català en totes les interaccions i amb tothom. Et sembla difícil? És el que tenen els reptes. Però segur que ho pots aconseguir i que et permetrà de fer unes bones pràctiques!

Deu idees clau abans de començar el repte

1

El català és una **llengua minoritzada** (no pas una llengua minoritària). Per raons diverses de base política, pateix una pressió constant i perd terreny en molts àmbits d'ús al seu propi territori històric a favor del castellà.

2

Molts parlants de llengües minoritzades tenen l'hàbit interioritzat de **convergir a la llengua dominant**. En el nostre cas, molts catalanoparlants abandonen la llengua quan l'interlocutor parla en castellà. Aquesta conducta, sovint inconscient (generalitzada durant el franquisme, en un context de repressió del català), privilegia la llengua castellana i, alhora, contribueix a invisibilitzar la catalana.

3

Tot i que **la immensa majoria de la població de Catalunya** (93,4 %) **entén el català**,¹ vora un 75 % de catalanoparlants reconeixen canviar de llengua per inèrcia.² El cert, però, és que no hi ha cap necessitat d'abandonar el català quan l'altra persona ja l'entén i que, en canvi, aquest és un gest que té conseqüències i contribueix a minoritzar el català.

1. EULP 2023

2. Enquesta CEO 2024

4

Segur que has sentit a dir que **els mestres som model** de llengua (de llengües). I no només model de qualitat lingüística, sinó també de conducta lingüística. Els infants t'observen i potser t'imitaran si abandones el català en una determinada situació, perquè entendran que això és el que s'ha de fer. En canvi, si el mantens sempre i de manera conscient rebran un missatge molt més positiu envers la llengua.

5

L'**assertivitat lingüística** és una destresa que ens ajuda a mantenir el català amb naturalitat i sense confrontacions. Es tracta de prendre la decisió de fer-ho, anticipar-se i pensar en algunes tècniques que hi poden ajudar. És una habilitat i, com a tal, s'ha d'entrenar.

6

Diuen que en tres setmanes **els hàbits es poden canviar**. Potser et sentiràs incòmode al principi, però si et mantens constant comprovaràs que la incomoditat desapareix i que el canvi és molt més fàcil del que semblava (al cap i a la fi, els mestres som experts a gestionar situacions incòmodes a l'aula, pensant sempre en un bé superior, amb una mirada educativa).

7

Les **pràctiques són un moment clau**. Es comença a construir la teva identitat com a docent i és el moment idoni per incorporar també *bones pratiques* lingüístiques. Potser fins i tot després podràs traslladar aquests nous hàbits lingüístics a altres àmbits de la teva vida.

8

Com a mestres, d'acord amb la Llei, tenim l'obligació de vetllar perquè el català sigui la llengua vehicular a l'escola.³ Això és important per garantir la futura **igualtat d'oportunitats** dels nostres alumnes: només aprendran bé el català si els exposem el màxim de temps possible a aquesta llengua, sovint poc present en la seva vida quotidiana fora de l'escola.

9

El català és una **llengua útil, moderna i de prestigi**. En nombre de parlants, és una llengua mitjana d'Europa, equiparable al suec o al txec i per sobre del danès o l'eslovac, per exemple. És necessària per accedir a feines públiques i de prestigi al nostre país, i el coneixement de català està estretament relacionat amb l'èxit a l'hora de trobar feina. També és la llengua pròpia de les universitats i un element clau per integrar-se a la societat, entendre'n el funcionament i participar-hi. A més, resulta que també és una de les llengües **més actives del món** en l'àmbit digital i l'editorial. Per tot això, ajudar els infants a parlar català és **obrir-los portes**, aquí i ara.

10

Malgrat tot aquest capital cultural que acompanya la nostra llengua, les dades demolingüístiques⁴ ens indiquen que estem en una **situació preocupant**. El coneixement de català és molt elevat, però en canvi l'ús social cau, entre altres motius perquè es convergeix a la llengua dominant de manera innecessària. Revertir-ho és cosa de tots, i els docents hi tenim molt a dir.

**Per una bona educació lingüística,
a l'escola en català: sempre i amb tothom!**

3. Llei 8/2022, de 9 de juny, sobre l'ús i l'aprenentatge de les llengües oficials en l'ensenyament no universitari

4. Informe "Un marc sociolingüístic igualitari per a la llengua catalana"

Els cinc reptes

Et proposem cinc reptes per fer durant la teva estada de pràctiques en un centre educatiu. L'objectiu és detectar els automatismes de canvi de llengua en diferents situacions comunicatives, i actuar-hi amb consciència i constància.

Nosaltres hem triat cinc circumstàncies en les quals sabem que hi ha més risc que s'abandoni el català, i hi aportem reflexió, arguments i tècniques; però recorda que el repte és amb tu mateix i que per part teva caldrà observació, anàlisi, compromís i constància. T'animem a fer-los tots de manera simultània des d'un bon començament: encara que sembli mentida, et serà més fàcil.

Repte 1

Mantinc l'ús del català amb l'alumnat nouvingut.

Iniciar les converses sempre en català amb l'alumnat de fora és important per moltes raons, però potser una que no és tan òbvia és perquè serveix per ensenyar als altres infants a superar el prejudici de l'aspecte físic. Això sovint ens fa canviar de llengua quan ens adrecem a algú que pensem que no és d'aquí. No hi ha cap aspecte físic associat al coneixement de català, de la mateixa manera que per l'aspecte d'algú tampoc no sabem si sap anglès. Pensar que cal parlar en castellà per defecte a una persona racialitzada és un estereotip que tots plegats hem de superar.

Quan un alumne nouvingut no coneix la llengua, no vol dir que no la pugui entendre gens. El coneixement d'una llengua no funciona com un tot o res. És important parlar de manera clara, adaptant el ritme i la velocitat (si cal repetint, reforçant el missatge amb gestos o traduint paraules clau). Pot ser que conegui una altra llengua romànica (el romanès o el castellà, per exemple), i la similitud entre aquestes llengües, que comparteixen moltes estructures, sovint en permet la intercomprensió. Per exemple, molts catalans podem entendre l'italià en determinats contextos encara que no l'hàgim estudiat abans. A més, si l'infant en qüestió ja ha començat a aprendre català, parlant-l'hi sempre l'ajudarà a practicar, el motivarà i el farà sentir un més del grup.

Fins i tot en els casos en què efectivament algun alumne no t'entén gens i finament has de recórrer a fer servir una altra llengua per fer possible la comunicació, és important que no facis desaparèixer el català completament de la conversa. Explica-li que li diràs primer la frase en català, a poc a poc i vocalitzant, i tradueix-la després. Sí, a l'inici això suposa una inversió de temps i esforç, però els fruits també arribaran molt més aviat.

Repte 2

Mantinc l'ús del català amb els infants, també en situacions delicades.

Hi ha qui pensa que canviar de llengua ens permet acostar-nos més o millor al nostre interlocutor, especialment quan hem de gestionar un conflicte, parlar amb un infant que té un problema o mostrar-nos-hi afectuosos perquè som davant d'una situació delicada. Però l'empatia va molt més enllà de la llengua utilitzada i està més vinculada a la manera com expresseu les emocions.

El català, com qualsevol altra llengua, serveix per expressar-ho tot, també les emocions i la cura. Per escoltar algú, fer-li saber que ets al seu costat i dir-li que l'ajudaràs en tot allò que puguis, no té cap sentit canviar de llengua. En canvi, la comunicació no verbal sí que és un element que, en un moment així, t'ajudarà a ser més a prop seu.

Recorda que la llengua catalana és un capital cultural de molt valor i que preocupar-nos pels infants és també preocupar-nos perquè surtin de l'escola amb eines i habilitats que els permetin encarar millor el futur. Ensenyar a estimar o "estirar les orelles" a un alumne en català també és ensenyar.

Repte 3

Mantinc l'ús del català amb les famílies.

En les converses amb una mare o un pare pots mantenir el català encara que ells facin servir el castellà. De fet, és el que hauries de fer, perquè parles en representació de l'escola i el català n'és la llengua vehicular. Però és que, a més, d'aquesta manera contribueixes a fer veure a les famílies que el català és una eina important per relacionar-se amb la institució. Aquí t'ajudarà recordar que la majoria de persones l'entenen (encara que no el parlin) i, si no és el cas, adapta la manera de parlar, però no canviïs de llengua. Una estratègia que et pot ajudar és assegurar-te d'iniciar sempre tu la conversa amb un *bon dia* ben efusiu: de vegades les primeres paraules condicionen totes les que vindran després.

El material informatiu que s'envia a les famílies pot ser perfectament només en català. En un suport escrit és més fàcil que les famílies que no tenen el català com a llengua familiar l'entenguin; a més, avui dia tothom pot fer servir eines de traducció instantània amb un sol dit i el mòbil! Un cop més, és essencial que les famílies entenguin que conèixer la llengua catalana és important per a la seva relació amb el centre educatiu (i per tenir més oportunitats laborals, socials i culturals): fa molts anys que les dades ens mostren que l'escola és una gran porta d'entrada del català a les famílies. No la tanquem!

I, quan ja exerceixis de docent, a les reunions d'inici de curs amb totes les famílies el català també ha de ser la llengua vehicular. Una estratègia que t'hi pot ajudar és anunciar la llengua de la reunió amb anticipació (amb la informació de la convocatòria o abans de començar). D'aquesta manera s'eviten les peticions de canvi de llengua, que sovint resulten incòmodes de gestionar. També pots explicar que resoldreu tots els dubtes al final de la intervenció, també els que siguin per motiu de llengua. I si fas algun canvi de llengua puntual per fer aclariments, torna al català amb naturalitat quan continuïs la teva intervenció.

Repte 4

Mantinc l'ús del català en les converses informals amb altres docents.

Sovint usem el català de manera normal a les reunions i a l'aula, però descuidem els contactes informals: una broma al passadís, una conversa privada al pati o una anècdota durant l'estona del dinar. Recorda que tot educa i que no fer servir la llengua en els usos més esporàdics i informals pot contribuir a l'imaginari que el català només és útil dins l'aula. Ensenyem als infants que en català també hi ha conflictes, rialles, bromes i afecte.

Potser al començament d'aquest i dels altres reptes sentiràs incomoditat, si abans no solies mantenir-te en català. És normal, perquè els hàbits costen de canviar. Però ja veuràs que aviat t'acostumaràs a tenir converses bilingües, i fins i tot et sorprendràs perquè molta gent et contestarà en català quan tu t'hi mantinguis. Pensa que els hàbits s'adquireixen a força de repetir una conducta, igual com un corriol es converteix en camí quan hi passem moltes vegades. Per això el repte de 21 dies et pot anar molt bé per adquirir l'hàbit de mantenir-te en català.

Una altra estratègia que et pot resultar útil és compartir el repte amb els altres mestres, especialment amb els qui no parlen sempre en català: els ho pots explicar, demanar-los que t'hi ajudin i, per què no, convidar-los a afegir-s'hi!

Repte 5

Mantinc l'ús del català amb tot el personal del centre, no només el docent.

Aquest últim repte és en relació amb el personal no docent de l'escola: el de neteja, el de manteniment, el de cuina, el de consergeria, els monitors de les diferents activitats... Potser algunes d'aquestes persones no tenen el català com a llengua habitual. Que els alumnes vegin que no fas diferències i que interactues en català amb tothom, parli com parli, sigui qui sigui. Perquè, com hem dit, tot el que fem educa.

El personal no docent és una part molt important de la comunitat educativa, i allò que diu el projecte lingüístic de centre també els interpel·la. Ajuda'ls a sentir-se part del projecte.

I recorda que la bona educació o la mala educació no depenen de la llengua que utilitzes, sinó d'altres aspectes de la comunicació (llenguatge no verbal, contingut, to, etc.). Si els catalanoparlants no pensem que els qui ens parlen en castellà són maleducats, per què els castellanoparlants haurien de pensar que és de mala educació que els parlin en català? Això és una falsa creença que té com a únic objectiu posar traves al fet que el català sigui la llengua d'ús normal a Catalunya.

El seguiment dels èxits

Pots fer servir aquesta graella de seguiment personal: anota-hi situacions, valora dificultats, observa canvis i, sobretot, celebra els èxits assolits. També pots comentar els resultats de l'experiència amb el teu tutor o tutora o amb altres companys de pràctiques, fer-ne una reflexió conjunta i afegir-ho a la teva memòria de pràctiques. Però, sobretot, **et convidem a consolidar i mantenir hàbits lingüístics favorables al català durant la teva futura activitat docent.**

Et desitgem que l'experiència sigui un èxit. Som-hi!

Graella d'autoavaluació:
l'ús del català a les pràctiques

La llengua a les pràctiques: el català sempre i amb tothom

Nom (opcional):

Centre de pràctiques:

1. Consciència sociolingüística

Emplena aquest apartat **abans de fer les pràctiques**, per deixar constància de quin és el teu punt de partida.

Respon de l'1 (gens d'acord) al 5 (totalment d'acord).

Ítem

1 2 3 4 5

Soc conscient que el català és una **llengua minoritzada** i que això implica responsabilitat d'ús per part meva.

Identifico quan faig **convergència lingüística** (canvi al castellà per inèrcia) i sé que això té conseqüències.

Recordo que la majoria de persones entenen el català; per tant, no cal canviar de llengua per fer-me entendre.

Assumeixo que com a futur mestre o mestra soc model lingüístic per als infants, tant en la qualitat de la llengua com en la conducta.

Considero que l'**assertivitat lingüística** és una habilitat que es pot aprendre i practicar.

Em veig capaç d'adquirir nous hàbits lingüístics si m'hi esforço i persisteixo.

Soc conscient que les pràctiques són el moment ideal per consolidar aquests hàbits.

Conec l'obligació legal de garantir que el català sigui la llengua vehicular a l'escola.

Veig el català com una llengua útil, moderna i de prestigi, clau per a l'èxit acadèmic i professional.

Penso que mantenir el català en totes les interaccions és una manera de contribuir a revertir la situació preocupant de la llengua.

2. Reptes

Llegeix amb atenció els reptes següents i aplica'ls **durant les pràctiques**. Al final, avalua en quin grau els has aplicat.

Respon de l'1 al 5, segons l'escala de valoració següent:

1 = mai / 2 = poques vegades / 3 = a vegades / 4 = sovint / 5 = sempre

Repte	Indicadors d'autoavaluació	1	2	3	4	5
1. Mantinc el català amb l'alumnat nouvingut.	Inicio les converses en català amb l'alumnat de fora. Adapto el meu català (clar, pausat i amb suport gestual) sense canviar de llengua. Si cal traduir, mantinc primer el català i després faig l'aclariment.					
2. Mantinc el català en situacions delicades amb infants.	Mantinc el català quan hi ha conflictes o situacions emocionals. Utilitzo l'empatia i la comunicació no verbal per mostrar proximitat.					
3. Mantinc el català amb les famílies.	Començo sempre les interaccions amb famílies en català. Tot i que les famílies usin el castellà, mantinc el català amb naturalitat. Vetllo perquè les comunicacions (reunions i escrits) siguin en català.					
4. Mantinc el català en converses informals amb docents.	Uso el català també al pati, al menjador i en converses informals. Comparteixo el repte amb companys i els animo a fer-lo conjuntament.					
5. Mantinc el català amb tot el personal del centre.	Em dirigeixo en català a tot el personal (no només docent). Mostro que el català és una actitud normal i educada amb tothom.					

3. Reflexió/experiència

1. Quin repte t'ha estat més fàcil de complir? Per què?

2. Quin repte t'ha estat més difícil? Quines estratègies hi pots aplicar?

3. En quina situació concreta has notat un progrés personal en la teva conducta lingüística?

4. Quina situació de les pràctiques t'ha costat més a l'hora de mantenir el català?

5. Quina estratègia t'ha funcionat millor per ser assertiu/iva lingüísticament?

6. Quin compromís personal et proposes per millorar l'ús del català a partir d'ara?

Per una bona educació lingüística, fes unes bones pràctiques!
és un recurs elaborat pels serveis lingüístics de les universitats catalanes següents:
UAB, UB, UdG, URV i UVic-UCC

Disseny del projecte i coordinació

Enric Serra (Servei de Llengües, UAB)
Virgínia Castillo (Servei de Llengües, UAB)

Elaboració del vídeo

Enric Serra (Servei de Llengües, UAB)
Virgínia Castillo (Servei de Llengües, UAB)
Elisenda Vilajoliu (Serveis Lingüístics, UB)
Mireia Bartolí (Serveis Lingüístics, UB)
Mar Anton (Institut de Ciències de l'Educació Josep Pallach - Servei d'Aprenentatge
i Innovació Docent, UdG)
Jordi de Bofarull (Servei Lingüístic i de Publicacions, URV)
Oriol Portell (Serveis Lingüístics, UVic-UCC)

Col·laboració

Carles de Rosselló (col·laborador del Centre de Recerca en Sociolingüística i Comunicació, UB)

Producció audiovisual

Agustí Camps (Servei de Llengües, UAB)

Guió del dossier

Elisenda Vilajoliu (Serveis Lingüístics, UB)
Mireia Bartolí (Serveis Lingüístics, UB)
Jordi de Bofarull (Servei Lingüístic i de Publicacions, URV)

Graella d'autoavaluació

Mar Anton (Institut de Ciències de l'Educació Josep Pallach - Servei d'Aprenentatge
i Innovació Docent, UdG)
Oriol Portell (Serveis Lingüístics, UVic-UCC)

Maquetació

UMèdia (UVic-UCC)

El projecte ha rebut un ajut Interlingua de la Generalitat de Catalunya (2025).

Generalitat de Catalunya
**Departament de Recerca
i Universitats**

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència
[Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional \(CC BY-NC-ND 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)
de Creative Commons.